

ANKARA POLİS AKADEMİSİ SPORCU OLAN VE SPORCU OLMAYAN ÖĞRENCİLERİNİN BAZI KİŞİLİK VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİNİN ARAŞTIRILMASI

Ercan SELÇUK (*)
Latif AYDOS (**)

ÖZET

Araştırma Ankara Polis Akademisi 4. Sınıf öğrencilerinden ferdi sporlarla uğraşan (judo, güreş ve taekwando) 30 öğrenci ile tesadüfi yöntemle seçilmiş ve sporla uğraşmayan 30 öğrenci arasında yapılmıştır. Araştırmanın amacı sporla uğraşan ve uğraşmayan öğrencileri bazı kişilik ve davranış özellikleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları tespit ederek, bu özelliklere sporun olumlu veya olumsuz etkilerinin olup olmadığını araştırmaktır.

Araştırma tarama modelindedir. Konu ile ilgili literatür taranış ve anketlerde H.J. EYSENCK ve G. WILSON'un kişilik testleri kullanılmıştır. Testler 3 büyük kişilik grubu içerisinde toplam 12 alt kişilik boyutundan oluşmuştur.

- 1- Dışa dönüklük - İçer dönüklük
- 2- Duygusal denge - Duygusal dengesizlik
- 3- katılık - Esneklik

Araştırmaya katılan öğrencilerin fiziksel karakteristiklerinde (yaş, boy, kilo) herhangi bir farklılık görülmemiştir.

Dışa dönüklük, İçer dönüklük boyutunda grupların ortalama puanları ile grafiklerin ortalama değerleri arasında benzerlik gözlenmiştir. Duygusal denge , Duygusal dengesizlik boyutunda farklılıklar gözlenmekle birlikte grupların puan dağılımında zikzaklar belirlenmiştir. Dikkatlilik - Esneklik boyutunda farklılık gözlenmiş ve bazı boyutlarda ise grafik ortalamaları ile paralellik bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kişilik, mizaç, huy, karakter, davranış, spor.

A RESEARCH TO SPECIFY CERTAIN PERSONALITY TRAITS OF ANKARA POLICE ACADEMY STUDENTS WHO ARE ACTIVE AND INACTIVE IN SPORTS

ABSTRACT

The objective of the research is to determine certain similarities and differences in the personality and behavioral traits of Ankara Police Academy students who are both active and non active in sports, and especially find out whether the sports have a negative or positive effect on such traits.

For this research, 30, 4th year students of Ankara Police Academy involved in individual sports (such as judo, karate, wrestling and taekwondo) and another 30 students not involved in sports were selected with random sampling method.

Scanning methodology is used in the research. The literature pertaining to the subject were scanned. In this research H.J. EYSENCK - GLEN WILSON personality testing techniques were employed.

The tests were formed within 3 major personality groups, with a total of 12 personality sub groups.

- 1- Extroversion - Introversion
- 2- Emotional balance - Emotional Imbalance
- 3- Convergence - Flexibility

* Spor Bilim Uzmanı, Komiser

** G. Ü. Beden Eğitimi Spor Yüksek Okulu /ANKARA

A meaningful difference, from the statistical stand point in the average points of the groups, in introversion - extroversion dimensions were not observed. A similarity was detected between the average points of the groups and the mean graphic values.

In the emotional balance - emotional imbalance dimension and in happiness - sorrow personality dimensions and in the dependence - autonomy personality dimension, differences of 0.01 and 0.05 were respectively observed within the level of priority. Meaningful differences were not detected in the inferiority complex, selfrespect, hangi ups and fixed ideas dimensions. Variations have appeared in the points distribution of the groups.

Within the dimensions of aggressiveness-docility, the masculine -feminine dimension points were found to show a difference of 0.05 points. Differences from statistical stand point in the other groups were not detected. A parallel line was observed between the group mean points and graphic mean points.

Key Words: Personality, trait, Behavior, sports.

GİRİŞ VE AMAÇ

Beden, akıl ve ruh insan varlığında birleşmiş ve kaynaşmıştır. Akıl ve ruhu birlikte düşünürsek iki yönü arasında denge kuramayan insan rahatsızlığa ve mutsuzluğa mahkumdur. İnsanlar bedeni yönden sağlam ve hasta olabilecekleri gibi, psikolojik yönde sağlam, sıhhatli veya hafifden başlayıp derece derece önemli rahatsızlıklar içinde bulunabilirler. Bundan dolayı maddi ve manevi yapısı arasında denge kurabilen beden ve ruh sağlıklarını koruyup geliştirebilen insanlar mutlu bir hayat yaşayabilirler.

İnsanın hayatta başarıya ulaşabilmesi için ruh sağlığı yerinde bir kişilik geliştirmesi gerekir. Kişinin iç çatışmaları, bilinç altı ve bilinçli kaygı ve korkulan olmayan sağlam, tatmin edici fikri, ahlaki ve sosyal alışkanlıklara sahip sağlıklı, uyumlu, dengeli, verimli tavır ve alışkanlıklardan mürekkep bir kişiliğinin oluşması gerekir.

İnsan bir ortam içerisinde yaşar, davranışlarda bulunur ve ilişkiler kurar. Yaşam süresi içinde çeşitli faktörler ve olgular bu davranış ve ilişkileri etkiler. Bu etkiler insanın kendi kişiliğinden, içinde yaşadığı toplumdan ve toplumun içinde bulunduğu doğadan kaynaklanır (4,8).

Spor sosyal bir olay olarak bütün dünyada, çeşitli özellikleri ile toplumsal bir kurum ve çok sayıda insanın yaşam biçimi olmuştur. Spor insanın kendi kişiliğini anlama, ifade etme ve geliştirmede yardımcı olmaktadır (16).

Polis, bekçi, jandarma, muhafaza ve zabıta memurluğu gibi emniyet kuvveti mensuplarının hergün karşılaştıktan çeşitli tehlikeler karşısında moral bozukluğuna uğramadan başlarıyla hizmet vermeleri gerekmektedir. Bu hizmetleri vermeleri, hizmet sırasında diğer insanların tedirgin edici davranışlardan sakınmaları bu kişilerin kişilikleriyle yakından ilgilidir.

Bu araştırmanın amacı, Ankara Polis Akademisinde okuyan sporcu olan ve olmayan öğrencilerin bazı kişilik ve davranış özelliklerini karşılaştırarak, bu özelliklere sporun olumlu veya olumsuz etkilerinin olup olmadığını araştırarak, sporun emniyet mensupları arasında yaygınlaştırılması ve bu konuda yapılacak olan çalışmalara katkıda bulunmaktır.

KİŞİLİK

Kişilik kelimesi günlük hayatta sık sık kullandığımız terimlerden biridir. Psikolojide pek çok yönlerden tarif edilmiştir. Çeşitli tanımların göz önünde bulunduruldukları nitelikler pek çok olmakla beraber hemen her tanım şu iki hususu ihtiva etmektedir:

- 1- Fertlerin birçok yönlerden farklı olduğu
- 2- Bu farklılıklar içinde ferdin davranışlarının bütünüdür.

Kişilik kavramını "karakter" veya "mizaç" kavramıyla eş anlamlı kabul eden ve onların yerine kullananlar da vardır. Halbuki kişilik, karakter ve mizaç terimleri ayrı ayrı kavramları ifade ederler (1).

Kişilik, ferdin kendine özgü (characteristic) ve ayırıcı davranışlarının bütünüdür (13).

Kişilik, insanın doğuştan getirdiği ve sonradan kazandığı bedeni, ruhi ve sosyal bütün özelliklerin, birbirine etki ederek meydana getirdiği ahenkli bir bütündür (1,11,12).

Kişilik fiziksel, ruhsal aktiviteler ve tutumlar yönünden bir ferdin sürekli yinelenen ve alışılmış davranış örnekleridir (7).

İnsanın kişiliğinin dışa yansıyan yanlarını tanıması, diğer insanlarla kurulan ilişkilerin bilinçli olarak değerlendirilmesiyle olur.

Ruhbilim açısından kişilik sorununa yaklaşanlar, kullandıkları yöntemlere göre, değişik açıklamalar ve yorumlar yapmışlardır. Bunlar şu temel gruplar içinde toplanabilir (13):

- Kişilik, bütün bedensel özelliklerin, içgüdülerin, dürtülerin, eğilimlerin, kazanılmış deneyimlerin bütünüdür.
- Kişilik, bir insanın gelişme evrelerinde gerçekleştirdiği bağlantıların bütünüdür. Bu bütünlük içinde tutum ve davranışa yansıyan özellikler yer alır.
- Kişilik, eğilim ve deneyimlerin belirli evreler içinde bütünleşmesi sonucu oluşan bir süreçtir.
- Kişilik, bir insanın çevresine uyum sağlamak amacıyla yaptığı davranışlarının bütünüdür.
- Kişilik, bireysel farklılığa dayanan duyguların, düşüncelerin, becerilerin, yeteneklerin, alışkanlıkların oluşturduğu işlevsel bir bütündür.

KİŞİLİĞİ MEYDANA GETİREN UNSURLAR:

İnsan kişiliği bilinen ve bilinmeyen yanlarıyla dışa yansıtılan ve yansıtılmayan niteliklerden oluşur. Ferdin beden özellikleri, zeka durumu ve yetenekleri, mizacı, karakteri, sosyal özellikleri ve geliştirdiği "benlik" kavramı, insanın kişiliğini oluşturur. Bunların her birinin üzerinde kalıtım ve çevrenin etkisi olmakla birlikte, beden özellikleri zeka durumu ve mizaç üzerinde kalıtım, ferdin karakteri, sosyal özellikleri ve benlik kavramı üzerinde ise çevre daha etkili olmaktadır (1).

Benlik: ferdin kendi kişiliğine ait düşünceleri ve kanaatleridir. Ferdin beden özellikleri yetenekleri, değer yargıları, ülkü ve ideallerine ait kanaatleri onun benliğini meydana geti-

rir. Benlik ferdin kendisine bakış açısıdır.. Kendi değer yargıları ve ideallerine uygun davranmak, insanın kendisine olan saygısını, güvenini ve mutluluğunu artırır (5).

Entellektüel kabiliyetler, kişiliğe şekil veren en önemli faktörlerdendir. Kalıtımla bir potansiyel olarak gelmekte ve çevre ile işlenip gelişmektedir (12).

Sosyal tutumlar: Bir kişinin tutumları, yani sosyal olaylara karşı takındığı tavır, içinde bulunduğu toplumda şekil kazanır ve bu tutumlar kişilikte kendini gösterir.

Kişiliği meydana getiren unsurların derecelerine ve birbirlerini etkileme durumlarına göre, ferdin kişiliği oluşmakta, kişilik özellikleri meydana gelmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan bir incelemede psikologlar, ingilizce'de kişilik özellikleriyle ilgili 18.000 kadar kelime tespit etmişlerdir. Daha sonra uygulanan testler ve kanaat ölçülerine dayanarak, bu özellikler ayıklanmış, birleştirilmiş ve aşağıda görüldüğü gibi müsbet (olumlu) ve menfi (olumsuz) olmak üzere 12 ana grupta toplanmıştır (10).

Müsbet

Uysal, güler yüzlü, sevimli.
Zeki, bağımsız, güvenilir.
Soğukkanlı, realist, dayanıklı.
Zorba, kendini beğenmiş, atılgan.
Neşeli, sokulgan, konuşkan.
Hassas, yufka yürekli, şefkatli.
Saygılı, görgülü, Kibar.
Vicdanlı, sorumluluk duygusu olan, titiz.

Girgin, kaygısız, iyi kalpli.
Canlı, sebatlı, güçlü, iradeli.
Alıngan, öfkeli, sabırsız.
Samimi, inanılır, hevesli.

Menfi

Dik kafalı, soğuk, huysuz
Ahmak, düşüncesiz, güvenilmez.
Heyecanlı, romantik, telaşlı.
Yumuşak başlı, sessiz, mütevazı.
Neşesiz, karamsar, suskun.
Vurdumduymaz, katı yürekli, ters.
Saygısız, görgüsüz, kaba.
Vicdansız, sorumluluk duygusu olmayan, ihmalkar.
ihtiyatlı, çekingen, ketum.
Cansız, gevşek, sönük
Bati(yavaş), tahammüllü, sakin.
Vesveseli, hain, bedbin.

Konuya biraz daha açıklık getirebilmek için, birbirine zıt, önemli kişilik özelliklerini şöyle sıralamak da mümkündür (6). Dışa dönüklük - içe dönüklük, baskıcılık - boyun eğicilik, sosyallik - antisosyallik, güvenilirlik - güvenilmezlik, dürüstlük - dürüst olmama, girişkenlik - sıkılganlık, dikkatsizlik, işbirliği yapma - işbirliği yapmama, cesurluk - korkaklık, çalışkanlık - tembellik, güvenme - şüpheli olma, naziklik - kabalık, sıcakkanlılık - soğukluk, düzenlilik - dağınıklık, aktiflik - pasiflik, kaygısızlık - kaygılılık, bağımlılık - bağımsızlık, mutluluk - mutsuzluk (6,14).

Olumlu ve olumsuz kişilik özelliklerinden en önemlilerini yansıtan bu listeyi, yeni sıfatlar eklemek suretiyle, daha da uzatmak mümkündür

Bir kimsede ne kadar çok olumlu kişilik özelliği toplanırsa, o kimsenin hayata ve topluma uyabilme, diğer insanlar tarafından aranılan, sevilen bir kimse olma ihtimali o oranda artar. Tersine, olumludan çok olumsuz kişilik özelliklerine sahip olanlar ise geçimsiz, başarısız ve mutsuz kimseler olurlar.

BEDEN EĞİTİMİ VE SPORUN KİŞİLİK ÜZERİNE ETKİLERİ VE SPORCULARIN KİŞİLİKLERİ

Spor ferde sağlık, iyi karakter, kişilik özellikleri, yapıcı ve üretken davranışlar kazandıran bir uğraşı alanıdır.

Beden eğitimi ve spor iradeyi güçlendirerek, insanın kendi kendine güveninin gelişmesini ve kişiliğinin olgunlaşmasını sağlar. Kişinin gizli yeteneklerini ve yaratıcı yönünün harekete geçirerek bedensel gelişmenin yanı sıra ruhsal ve sosyal gelişmeyi olası kılar. Puberte dönemi sonunda bedensel gelişmenin durmasına karşılık kişiliğin olgunlaşması ruhsal ve sosyal gelişme devam eder.

Sportif etkinliğin kişilik üzerinde etkileri bulunmaktadır ve spor dallarına göre değişiklik gösterir. Çeşitli bilim adamları, düşünürler, spor ahlakçıları, sportif etkinliğin kişilik üzerine etkilerini şöyle genelleştirmektedirler (4):

1. Spor karakteri şekillendirir.
2. Takım sporları işbirliği yapmayı öğretir.
3. Bireysel sporlar kişisel disiplini geliştirir.
4. Spor erkekçe mücadeleyi öğretir.
5. Beden eğitimindeki serbestlik ve zorunlu olmayış, öğrenci - öğretici ilişkilerini geliştirerek, sporcunun sosyalleşme sürecini kolaylaştırır.
6. Tehlikeli idmanlar cesareti artırır.
7. Bazı spor dalları yüksek bir iletişim değerine sahiptir. Özellikle bedensel temasın olduğu spor dallarında bu daha belirgindir.
8. Spor saldırganlık dürtülerini, doğal >olla ve sosyal kurallara uygun olarak boşaltmayı öğretir.

Sporcuların kişilik özellikleri incelendiğinde, birbirlerine benzedikleri ve bir grup olarak normalden çok büyük bir fark göstermedikleri saptanmaktadır. Bulunan fark, herhangi bir özel niteliğin olup olmaması tarzında değil de, derece farkı olarak ortaya çıkmaktadır. Bugün yarışma halindeki toplumda, atletlerde görülen hırs ve enerji, atlet olmayan kimselerde de vardır, ancak onlarınki değişik alanlara kalmıştır.

Acaba kişilik özelliklerinin belirli bir sporu yapmakta rolü var mıdır? İnsanları kişilik özelliklerine göre ayırmak için çeşitli testler vardır. Testlerin yorumlanması ve değerlendirilmelerindeki çeşitli sakıncalardan korunmak için grup ortamlarına (averajlarına) bakılmaktadır. Bu yolla araştırılınca kişisel farkların ortalamadan çok uzaklaştığı görülmektedir. İnsan varlığı bir bütün organizmadır; bir etkenin azıcık daha çok veya daha az olması, bütünü de-

giştirebilmektedir. Bu küçük farklar önemlidir. Mesela, çok "sinirli" dediğimiz insanlar vardır; ama bir parçacık "daha sinirli" olan birisi bambaşka bir kişi haline çabucak dönüşüp sözgelışı, bir anda katil bile olabilir; tıpkı kimyada herhangi bir yapıya, formüle yapacağımız çok küçük bir ilaveyle bambaşka bir maddenin ortaya çıkması gibi.

İÇ VE DIŞA DÖNÜKLÜK:

İçe - dönüklük ve dışa - dönüklük konusunda, İngiltere'de milli takım düzeyindeki 59 tenisçi üzerinde yapılan bir araştırmada çoğunluğun dışa-dönük kimseler olduğunu, ancak bunların içinde en başarılı olanların içe - dönük dediğimiz kişilik özelliği taşıdığını göstermiştir.

Uluslararası yarışmalar da aynı sonucu vermiştir. Çoğu dışa-dönük fakat aralarındaki en iyiler içe - dönük. Yapılan daha başka araştırmalar da genellikle kaybeden, pek başarılı olmayan takımların sporcularında, sosyal bakımdan istenilen niteliklerin bulunduğu belirlenmiştir. Yedek oyuncularla, devamlı takımda oynayan sporcular arasında yapılan başka bir araştırma da yedekler yönünden aynı sonucu vermiştir.

28'i Olimpiyatlara katılmış 94 güreşçi üzerinde yapılan bir diğer araştırma, güreşçilerin normal çoğunluktan fark gösterdiğini ortaya koymuştur. Güreşçilerin daha sert ruhlu, kendine güvenen kimseler oldukları, aynı testlerin uygulandığı atletlerin ise sinirliliğe ve "hastalık hastası" denilen yapıya yatkın oldukları görülmüştür. Bunun yanında sosyal bakımdan arzulanmayan bazı niteliklerin de atletlerde atlet olmayanlardan çok olduğu saptanmıştır.

1964 Olimpiyatlarına katılan kadın atletler üzerinde yapılan kişilik araştırmaları ise kişisel sporlar yapan kadınların takım sporu yapanlara göre daha içe - dönük, kapalı ve özgür düşünceli olduklarını göstermiştir.

Kişilikle spor türü üzerinde yapılan araştırmalar bazen çelişik sonuçlar vermekle birlikte, hiç çelişki göstermeyenler haltercilerdir. Bunların hemen hepsi, utangaç, aşağılık duygusu olan, çok kuvvetli ve hakim olmayı, erkekçe görünmeyi arzu eden kimselerdir (15).

MATERYAL VE METOD

Bu araştırma Ankara Polis Akademisi 4. sınıf öğrencilerinden tesadüfi yöntem ile belirlenen müsabık sporcu ve spor yapmayan 60 öğrenci üzerinde uygulanmıştır.

1.1. Sporcu grubun seçimi

4. Sınıf öğrencileri, arasında ferdi sporlardan güreş, judo, karate ve taekwando'da müsabık sporcu olan 30 öğrenciden oluşmuştur. Grubun yaş ortalaması 21,13 ± 0,73, boy 176,26 ± 5,85 ve kilo 70,43 ± 11,35 olarak tespit edilmiştir.

1.2- Sporcu olmayan grup

Aynı akademinin 4. sınıf öğrencileri arasından Beden Eğitimi dersleri dışında herhangi bir spor dalıyla uğraşmayan 30 öğrenci alınmıştır. Grubun yaş ortalaması 21,6 ± 0,77, boy 175,3 ± 4,60 ve kilo ortalaması 70,93 ± 7,57 olarak tespit edilmiştir.

Araştırmada H.J. EYSENCK-GLEN ^VÎLSON'un kişilik testleri kullanılmıştır (9). Verilerin aritmetik ortalaması (x), standart değişimi (SD), min-max değerleri, bağımsız gruplarda aritmetik ortalamalar arası farka ait t testi ve puanlar arasındaki korelasyon katsayısının manidarlığına bakılmıştır (0.01, 0.05 önem seviyesinde).

Testler 3 büyük kişilik grubu içerisinde toplam 12 alt kişilik boyutundan oluşmuştur:

1. Dışa dönüklük-içe dönüklük

- * Etkinlik-faal olmama
- * Sosyalik-sosyal olmama
- * Riske girme-ihtiyatlı olma
- * Sorumluluk-sorumsuzluk

2. Duygusal denge-duygusal dengesizlik

- * Kendini beğenme-aşağılık duygusu
- * Mutluluk-üzüntü
- * Takıntı ve saplantılı olma-saplantisız olma
- * Özgürlük, özerklik-bağımlılık

3. Katılık-esneklik

- * Saldırganlık-uysallık
- * İnsanları kullanma, çıkarıcılık-sezgisel yakınlık
- * Uzlaşmazlık-esneklik
- * Erkeklik-dişilik

BULGULAR

Bu araştırmaya katılan sporcu olan ve sporcu olmayan öğrencilere ait araştırma bulgularını aşağıdaki tablolarda özetlenmiştir.

1- Fiziksel karakteristikleri

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Fiziksel Karakteristikleri

Değişkenler		N	X	S.D.	Min - Max
Sporcu Grup	Yaş	30	21.13	0.730	20-22
	Boy		176.26	58.54	162-185
	Kilo		70.43	11.35	55-115
Sporcu Olmayan Grup	Yaş	30	21.6	0.77	21 - 24
	Boy		175.3	4.60	167-187
	Kilo		70.93	7.57	53-88

2- Boş zaman faaliyetleri:

Tablo 2. Sporcu Olan ve Olmayan Grubun Boş Zaman Faaliyetleri ve Dağılımı

DEĞİŞKENLER	SPORCU GRUP		SPORCU OLMAYAN GRUP	
	N	%	N	%
Kitap Okumak	12	40	12	40
Sporla Uğraşmak	8	26	1	3
Müzik Din. Televizyon Seyretmek, entrüman Çalmak	7	23	9	29
Bilgisayar Kullanmak	3	10	2	
Tiyatro ve Sinemaya Gitmek	1	3	4	13
Yürümek, Gezmek	3	10	5	16
Konuşmak, Sohbet Etmek	2	6	4	13
Gazete, Dergi Okumak	2	6		-
Yabancı Dil Çalışmak	1	3		-
Araba Kullanmak	-		2	6
Tamirat İşleriyle Uğraşmak	-		1	3
Ders Çalışmak, Düşünmek	-		2	6

3- Dışa dönüklük-içe dönüklük

Üç büyük kişilik tiplerinin ilk grubu dışa dönüklük-içe dönüklüktür. Bu temel ayırım 4 karakter bileşenine bölünerek incelenmiştir. Bunlar etkinlik-faal olmama, sosyal olmama, riske girme, ihtiyatlı olma ve sorumsuzluk, sorumluluktur.

Tablo 3. Sporcu Olan (Grup 1) ve Olmayan (Grup 2) Öğrencilerin Etkin Olma ve Olmama Durumu

Değişkenler	N	X	S.D.	Min-Max	X ₁ -X ₁₁	t.	%'likfark	r																							
Grup 1	30	18.73	2.98	14 24.5	0.33	0.420	2.24	-0.207																							
Grup 1	30	18.40	3.11	12 26																											
Etkinlik	30	29	28	27	26	25	24	23	22	21	20	19	18	17	16	15	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	Faal olmama

** :p<0,01, *:p<0,05

Tablo 4. Sosyal Olma-Sosyal Olmama Durumu

Değişkenler	N	X	S.D.	Min-Max	X ₁ -X ₁₁	t.	%'likfark	r																							
Grup 1	30	16.78	3.59	8 22.5	-0,92	-1,096	-5,48	-0,234																							
Grup 1	30	17.70	2.88	13 23																											
Sosyallik	30	29	28	27	26	25	24	23	22	21	20	19	18	17	16	15	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	Sosyal olmama

** :p<0,01, *:p<0,05

Tablo 5. Riske Girme-İhtiyatlı Olma Durumu

Değişkenler	N	X	S.D.	Min-Max	X ₁ -X ₁₁	t.	%'likfark	r
Grup 1	30	12.82	3.24	7.5 21,5	-0,66	-0,910	4	-0,207
Grup 1	30	13.48	2.31	9 15,5				
Riske Girme 30 29 28 27 26 25 24 23 22 21 20 19 18 17 -16 15 14 13 12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0 İhtiyatlı olma								

** :p<0,01, *:p<0,05

Tablo 6. Sorumluluk-Sorumsuzluk Durumu

Değişkenler	N	X	S.D.	Min-Max	X ₁ -X ₁₁	t.	%'likfark	r
Grup 1	30	19.53	3.13	13 25	1,03	1,10	5,27	-0,176
Grup 1	30	18.50	4.07	11 27				
Sorumsuzluk 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 Sorumlu-								

** :p<0,01, *:p<0,05

4- Duygusal dengesizlik-Duygusal denge (uyum)

Kişilik tiplemesinin ikinci grubu duygusal dengesizlik-duygusal denge (uyum) dur. Bu grupta kendi içinde 4 karakter bileşenine bölünerek incelenmiştir. Bunlar aşağılık duygusu-öz saygı, üzüntü-mutluluk, takıntı ve saplantısız olma ve bağımsızlık özgürlük ve özerklik-tir.

Tablo 7. Aşağılık Duygusu-Öz Saygı Durumu

Değişkenler	N	X	S.D.	Min-Max	X ₁ -X ₁₁	t.	%'likfark	r
Grup 1	30	20.42	4.91	11.5 27	2.33	1.834	11.41	0.144
Grup 1	30	18.09	4.93	11 29				
Aşağılık Duygusu 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 Özsaygı								

** :p<0,01, *:p<0,05

Tablo 8. Üzüntü-Mutluluk Durumu

Değişkenler	N	X	S.D.	Min-Max	X ₁ -X ₁₁	t.	%'lik fark	r
Grup 1	30	21,02	4,38	12 28	3,57	2,804**	17,0	-0,081
Grup 1	30	17,45	5,43	6 28				
Üzüntü 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23- 24 25 26 27 28 29 30 Mutluluk								

** :p<0,01,*:p<0,05

Tablo 9. Takıntı-Saplantı-Saplantısız Olma (Umursamazlık) Durumu

Değişkenler	N	X	S.D.	Min-Max	X ₁ -X ₁₁	t.	%'lik fark	r
Grup 1	30	15,20	3,33	U 21	-1,00	-1,153	-7,58	-0,342**
Grup 1	30	16,20	3,42	10.5 24				
Takıntı ve Saplantı 25 24 23 22 21 20 19 18 17 16 15 14 13 12 11 10- 9 8 7 6 5 4 3 2 1 Saplantısız olma								

** :p<0,01,*:p<0,05

Tablo 10. Bağımlılık-Özgürlük ve Özerklik Durumu

Değişkenler	N	X	S.D.	Min-Max	X ₁ -X ₁₁	t.	%'lik fark	r
Grup 1	30	19,45	3,73	11.5 26	2,00*	2,062	10,28	-0,031
Grup 1	30	17,45	3,78	10 25				
Bağımlılık 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 - 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 Özgürlük ve özerkli!								

** :p<0,01,*:p<0,05

5- Dik başlık-yumuşak başlık

Kişilik tiplerinin 3.büyük grubunu Dik başlık-Yumuşak başlık oluşturmaktadır. Bu grup içerisinde saldırganlık-uysallık, çıkarıcılık-sezgisel yakınlık, uzlaşmazlık-esneklik ve erkeklik-dişilik gibi alt başlık boyutları bulunmaktadır.

Tablo 11. Saldırganlık-Uysallık Durumu

Değişkenler	N	X	S.D.	Min-Max	X ₁ -X ₁₁	t.	%'lik fark	r
Grup 1	30	11,85	3,78	7 23	-1,23	-1,092	-8,28	-0,416**
Grup 1	30	16,08	4,88	9 28				
Saldırganlık	28 27 26 25 24 23 22 21 20 19 18 17 16 15 14 13-12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0							Uysallık

** :p<0,01, *:p<0,05

Tablo 12. Çıkarıcılık-Duygu Sezgisi (Sempati) Durumu

Değişkenler	N	X	S.D.	Min-Max	X ₁ -X ₁₁	t.	%'lik fark	r
Grup 1	30	12,27	2,52	7 18,5	-0,53	-0,766	-4,31	-0,895*
Grup 1	30	12,80	2,83	6 18,5				
Çıkarıcılık	28 27 26 25 24 23 22 21 20 19 18 17 16 15 14 13 - 12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0							Sezgisel Yakınlık

** :p<0,01, *:p<0,05

Tablo 13. Uzlaşmazlık-Esneklik Durumu

Değişkenler	N	X	S.D.	Min-Max	X ₁ -X ₁₁	t.	%'lik fark	r
Grup 1	30	14,43	2,80	10,5 18,5	-1,29	-1,571	-8,93	-0,018
Grup 1	30	15,72	3,52	8 23				
Uzlaşmazlık	30 29 28 27 26 25 24 23 22 21 20 19 18 17 16 15 - 14 13 12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0							Esneklik

** :p<0,01, *:p<0,05

Tablo 14. Erkeklik-Dişilik Durumu

Değişkenler	N	X	S.D.	Min-Max	X ₁ -X ₁₁	t.	%'lik fark	r
Grup 1	30	15,52	2,58	M 20,5	1,51	2,008*	9,72	-0,007
Grup 1	30	14,01	3,21	7 20,5				
Erkeklik	30 29 28 27 26 25 24 23 22 21 20 19 18 17 16 15 14 13 12-11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0							Dişilik

** :p<0,01, *:p<0,05

TARTIŞMA

Bu araştırmada elde edilen bulgularla Ankara Polis Akademisinde okuyan, sporcu olan ve sporcu olmayan öğrencilerin fiziksel karakteristikleri, boş zaman faaliyetleri ve kişilik özellikleri arasındaki benzerlik ve farklılıklar tespit edilerek, bu özelliklere sporun olumlu veya olumsuz etkilerinin olup olmadığı araştırılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin fiziksel özelliklerinde 1. ve 2. Grubun yaş, boy ve kilo ortalamaları arasında paralellik vardır. Polis Akademisine alınan öğrencilerde yaş, boy ve kilo gibi fiziksel karakteristiklerde belli standartların zorunlu olması nedeniyle araştırmaya katılan öğrencilerin fiziksel özellikleri arasında farklılıklar görülmemiştir:

Araştırmaya katılan öğrencilerin boş zaman faaliyetleri dağılımına baktığımızda her iki grupta ilk sırayı % 40'la kitap okumak almıştır. 1. Grupta 2. Sırayı %26 ile spor yapma alırken; 2. Grupta % 29 ile müzik dinlemek ve TV seyretmek bulunmaktadır. Her iki grubun boş zaman faaliyetlerinde benzerlikler görülmüştür. Bunun nedeni yatılı olan öğrencilerin, belli disiplin standartlarına uymalarını gösterebiliriz. Kişilik modellerinden birincisi dışa dönüklük-içe dönüklüktür. Bu model içerisinde de etkin olma-olmama, sosyal olma-olmama, riske girme-ihliyatlı olma ve sorumluluk-sorumsuzluk gibi nitelikler vardır.

Dışa dönük kişiliğe ilişkin bir çok iyi yönlerin olduğu açıktır. Kişi hoş sohbet, neşeli ve daima hareket halindedir. İnsanları sever ve onlarla birlikte olmaktan hoşlanır, iyi dosttur, fıkralar anlatır, çoğunlukla sevimlidir ve genelde sosyal etkinliklere canlılık kazandırır. Bütün bunlar onu sosyal bir değer yapar. Diğer taraftan bunlara çoğunlukla güvenilmez, sık sık dost, kadın ve arkadaş değiştirirler. Çok kolay sıkılırlar. İlgilerini çekmeyen ya da vakit alan işleri yapmak onlara güç gelir (9).

İçe dönük kişilik bütün bunların tam tersidir. Çalışma hayatı açısından bakıldığında yaptığı iş satıcılık gibi başka insanlarla ilgili bir iş olmadığı takdirde, tercih edilecek kişidir. Yani dışa dönük kişinin içe dönük kişiden genelde üstün ya da aşağı sayılması gerektiğini söyleyemeyiz. Onlar sadece farklıdır. Her birinin üstünlük ve eksiklik getirdiği alanlar vardır.

Dışa dönüklük içe dönüklük boyutunda grupların ortalama puanları arasında istatistik açıdan anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Grupların ortalama puanları ile grafiklerin ortalama değerleri arasında benzerlik gözlenmiştir.

Araştırmada kullanılan ikinci tip kavram duygusallık, kaygı, uyumsuzluk, dengesizlik ya da nevrotizmdir. Bu kavramda çeşitli özellikler arasında ilişki bulunduğunun deneysel olarak tespit edilmiş olduğu gerçeğine dayanmaktadır. Bu tipin aşağılık duygusu-özsaygı, üzüntü-mutluluk, takıntı ve saplantı-saplantısız olma, bağımlılık - özgürlük ve özerklik özelliklerinden oluştuğunu görmekteyiz.

Duygusal dengesizliğin tamamen istenmeyen bir şey olduğu düşünülebilir. Güçlü duyguların, böyle duygulan taşıyan kişiler için güçlükler yaratması tabii ki mümkündür. Ancak bu duyguların bazı şeylerin başanmasında çok büyük yardımları olabilir.

Olağanüstü yaratıcı sanatçılar üzerinde yapılan çalışmalar, orta düzeyde kişiler hatta zayıf sanatçılarla karşılaştırıldığında başarılı gruptakilerin her birinin duygusallık üzerinde yüksek puan tutturdıkları görülmüştür. Öyle görülmektedir ki, bu insanların ürettikleri sanat eserleri, güçlü bir duygusal kişilikten zorla sıkılıp çıkartılmıştır. Duygular aynı zamanda kişiyi motive de ederler. Bu nedenle güçlü duyguların olması kişiyi hareket halinde tutması için yararlı olabilir. Üstelik duygudan yoksun olmak da ideal sayılmaz (18).

Nevrotik içe dönük tipler sürekli kaygı ve endişe içindedir. Alınan sinirli ve tedirgindir.

Aşın duyarlıdır. Zaman zaman durgunluk, isteksizlik, ilgisizlik durumları olur. Gerçeklerden kaçır, güvensiz ve aşağılık duygusu vardır. İnsanlarla kolay ilişki kuramaz. Topluluklarda arka planda kalır. Nevrotik dışa dönük tiplerse kaygılı endişeli ve tedirgindir. Ruhsal gücü zayıf ve yetersizdir. ilgi alanı dardır. Devamlı bedensel yakınmaları vardır. Neşesiz, karamsar ters huylu, durgun ve isteksizdir. Düşünmeden karar verir, çabuk hareket eder sık sık yenilir. Amaç ve beklenti düzeyi düşüktür. Yaptığı işleri abartır ve övünür. 13

Araştırma sonuçlarına göre her iki grubun aşağılık duygusu - özsaygı puan ortalamaları arasında fark önemsiz çıkmıştır. Her iki grubun ortalamaları da aşağılık duygusu puanları içerisinde.

Araştırma sonuçlarına göre her iki grubun üzüntü mutluluk puanları arasındaki fark istatistik açıdan 0.01 önem seviyesinde bulunmuştur. Grupların puan ortalamaları arasında % 17'lik fark vardır.

Aşın derecede düşük puan alanların dépressif bir rahatsızlığı olma ihtimali vardır.

Araştırmaya katılan gruptan sporcu olan grupta en düşük puan 14 olarak görülürken sporcu olmayan gruptaki puan dağılımı oldukça dikkate değer bir dağılım göstermiştir. Grubun 1/3'ü ortalama ve üzerinde puan alırken, 2/3'ü ortalamanın altında ve en alt grup sayılabilecek puanlar almışlardır. Bu sonuçlar akademi öğrencileri içerisinde dépressif rahatsızlığı olan öğrencilerin olabileceğini göstermiştir. Takıntılı olma - takıntısız olma boyutunda ko-relasyon katsayısı 0.01 önem seviyesinde olurken t testi sonucu anlamsız çıkmıştır.

Araştırmaya katılan grupların özerklik --bağımlılık puan ortalamaları arasındaki fark 0.05 seviyesinde bulunmuştur. İki grubun puan ortalamaları arasında %10'luk fark görülmeyle birlikte, her iki grubunda puan ortalamaları bağımlılık boyutundadır. Sporcu olan grubun puanı sporcu olmayan gruba göre özgürlük ve özerlik boyutuna daha yakındır. Akademik yapısından dolayı okuyan öğrenciler ile "otoriteye boyun eğme" kurumsal güce sorgulamadan uyum gösterme arasında bir benzerlik gözlenmiştir (2,3).

Kişilik faktörlerinin bir araya geldiği 3. büyük grubunu "dik başlılık , yumuşak başlılık" oluşturmuştur. Bu grup üzerinde saldırganlık - uysallık, çıkarıcılık - sezgisel yakınlık, uzlaşmazlık - esneklik ve erkeklik - dişilik gibi alt kişilik boyutları araştırılmıştır. Dik başlılık önceden tartışılmış olan diğer tip kavranılan gibi tek başına ne iyi ne de kötüdür. Kişisel niteliklerden biri olan zeka, hemen hemen tamamen iyi bir nitelik olarak kabul edilirken, diğer kişisel niteliklere "iyi" ya da "kötü" olarak değerlendirmek çok daha güçtür. İnsanların çoğunluğu kendilerinden oldukça yüksek düzeyde olduğunu düşünürler. İçe dönükler genellikle içe dönükleri, dışa dönüklerde dışa dönükleri beğenir ve onları tercih ederler (9).

Dik başlılık kişilik grubunda ilk ölçeceğimiz saldırganlıktır. Bu ölçekten yüksek puan alanlar öfke nöbetleri dövüşme, şiddetli tartışma ve istihzalı davranışlar yoluyla öfkelerini doğrudan ya da dolaylı olarak dışa vururlar. Kimden gelirse gelsin hiç bir anlamsız söze dayanamazlar. Kendilerine karşı çıkanı geri püskürtmeye ya da onunla "ödeşmeye" kendilerini zorunlu hissederler. Düşük puan alanlar ise, kibar sakindir. Kişisel çatışmadan kaçınmayı tercih ederler, ne fiziksel ne de dolaylı şiddetten hoşlanmayan kişilerdir. Bu ölçekte erkeklerin ortalama puanı daha yüksektir.

Araştırmaya katılan grupların ortalama puanları arasındaki fark istatistik açıdan önemli bulunmamıştır. Grupların ortalama puanların saldırganlık boyutunda daha yakın olduğu gözlenmiştir.

Araştırmaya katılan her iki gruba ait çıkarıcılık - sezgisel yakınlık, katılık - esneklik ortalama puanları arasındaki fark istatistik açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Erkeklik - dişilik adı verilen sön ölçek dolaysız olarak erkekleri kadınlardan ayırt etmek in deneysel olarak bulunmuş maddeler üzerinde odaklanmıştır. Bu ölçekten yüksek puan 'an kişiler tırmanan böceklere, kan görmeye ve diğer tüyler ürpertici görüntülere aldırılmaz, şiddete, zorluğa, edepsizliğe ve küfüre dayanıklıdırlar, rahatsız olmazlar. Ağlamak ya a aşkını dışa vurmak gibi duygusallığın hiç bir türünü gösterme eğilimleri yoktur ve seziden acımasızlıktan şiddetten hemen ve çok rahatsız olurlar. Aşk, çocuklar, güzel sanatlar içekler ve giyim türü ince konulara büyük ilgi duyarlar. Beklendięi gibi erkeklerin ortalara puanı kadınlardan daha yüksektir.

Araştırma sonuçlarına göre her iki grubun ortalama puanları erkeklik boyutu içerisindeir. Grupların puan ortalamaları arasındaki fark istatistik açıdan 0.05 seviyesinde anlamlı bulunmuştur. Grup puanları arasında da 10'luk bir farklılık görülmüştür. Sporcu olan grubun ortalama puanı erkeklik boyutu içerisinde ve diğer gruptan yüksek olduğu tespit edilmiştir.

KAYNAKLAR

1. AKBAYRAK, N. Ruh Sağlığı ve Rehberlik, Ankara 1977.
2. ARKUN, E, Psikolojide Yeni Çalışmalar, M. Gomellauru, Ergendeki Çatışmalar ve Sosyal Beklentiler, istanbul 1982.
3. ARKUN, E. ae, J.L. Morris, Meslek Seçiminde Bir Determinant Olarak Riski Göze Alma Eğilimi.
4. BAŞER, E, Uygulamalı Spor Psikolojisi, B.T.G.M. Yay, Ankara, 1986.
5. BAYMUR, F. Genel Psikoloji, İstanbul, 1969
6. COLE, Luella-Morgan, J.John, Çocukluk ve Gençlik Psikolojisi, Çev. B.H. Vassaf, İstanbul 1968.
7. ÇİFTER, İ, Psikiyatri, 3. Baskı, G.Ü., Bas. Yay. Y. Okl. bas., Ankara
8. ERDEM, S, Sosyoloji, İstanbul 1984.
9. EYSBNCK, H.J.G., Wilson, Kişiliğinizi Tanıyın, 2. basım,
10. GARRET, H.E., Psikolojiye Giriş, Çev. İE. Öncül, M.E.B. İstanbul 1974.
11. GİLLET, R.P.C. Pietroni, Depresyon (overcoming depression) Çev. 2. Basım.
12. KÜTEVİN, Enk. Kit. İst. 1990.
13. KÖKNEL, Ö., Kaygıdan Mutluluęa Kişilik, Altın Kitaplar, 13. basım, 1st. 1995.
14. LİTTAUER, F., Kişiliğinizi Tanıyın, Çev. D. Dizman, 3. basım, İstanbul 1996.
15. PETROV, R, importance and role of psychologacal preperation of wrestlers within the system of their general preperation, Basic aspect of tranin in wrestling, FİLA, 1986.
17. KANAD, H.F, Kısaltılmış Pedagoji. M.E.B. İstanbul. 1977.